

GEOLOGIE Svatý kopeček je tvořen stupňovitým vápencovým hřbetem, který probíhá ve směru SV–JZ. Jihozápadní výběžek se nazývá Olivetská hora. Mariánský kopec (Janičův vrch), oddělený od severovýchodního úpatí Svatého kopečku Mušlovským potokem, byl zničen těžbou vápence. Svatý kopeček představuje zlomovou tektonikou silně porušené bradlo jurských vápenců, které bylo obnaženo z málo odolných flyšových a neogenních sedimentů. Na vrcholu je uchován zbytek zarovnaného povrchu, na svazích se vyskytují drobné izolované skály a krasové tvary. Na jižním svahu jsou odkryty brekcie ernstbrunnských vápenců nejsvrchnější jury a spodní křídly,

mezerní hmotu tvoří vápnité jílovce. V lomu na severovýchodním svahu jsou odkryty ernstbrunnské vápence a brekcie, místy překryté spraší. Na svazích jsou deluviální hlinité sedimenty s velkým obsahem vápencového skeletu. Pod stepní vegetací se vyvinuly melanické půdy. Na zvětralinách vápenců se jedná o typické a kambizemní rendziny, přecházející na karbonátových svahovinách do kambizemních pararendzin.

KVĚTENA Ve štěrbinách skal Olivetské hory a severozápadního svahu Svatého kopečku se nacházejí fragmenty skalní vegetace s tařicí skalní (*Aurinia saxatilis*), kde tento druh roste spolu se žlutuchou smrdutou (*Thalictrum foetidum*). Příkrý, převážně západně orientovaný svah nad městem kryje pěchavový trávník asociace *Minuartio setaceae-Seslerietum caeruleae*, v němž převládá pěchava vápnomilná (*Sesleria albicans*). Zde se nachází nevelká populace koniklece velkokvětého (*Pulsatilla grandis*). Hřbet a jižně až jihovýchodně orientované svahy Svatého kopečku kryje mozaika skalních trávníků asociace *Poo*

Přírodní rezervace Svatý kopeček

Bradlo Svatý kopeček (363,3 m n. m.) v Pavlovských vrších při východním okraji města Mikulov.

Katastrální území:
Mikulov na Moravě

Nadmořská výška:
246–363 m

Výměra: 36,08 ha

Vyhlášeno: 1946,
nově vyhlášeno 2001

Skalní, stepní, křovinná a lesní společenstva s výskytem teplomilných a suchomilných druhů typických pro bradlové pásmo Pavlovských vrchů; přírodní hodnoty harmonicky doplňují barokní sakrální stavby.

badensis-Festucetum pallentis a suchých úzkolistých trávníků svazu *Festucion valesiaca*, zejména asociace *Koelerio macranthae-Stipetum joannis* ve variantě převážně s kavylem sličným (*Stipa pulcherrima*), jež hostí početnou populaci kosatce nízkého (*Iris pumila*), která rozkvétá v polovině dubna. V těsné blízkosti značené turistické cesty roste též kosatec písečný (*Iris arenaria*); ten je zde mnohem vzácnější a kvete asi o dva týd-

ny později. Pozdně jarní aspekt jihovýchodního svahu Svatého kopečku určují kavyle, a to k. sličný a k. skalní (*S. eriocaulis*), který zde byl rozeznán teprve v roce 1995 a má na Svatém kopečku jediné naleziště v České republice. V suchém trávníku na sešlapaných místech kolem poutního kostela na vrcholku převládá kostřava slanomilná (*Festuca pseudovina*). Jihovýchodní svahy zarůstají vysokými suchomilnými křovinami ze sva-

1 Záraza alsaská (*Orobancha alsatica*).

2 Devaterka poléhavá (*Fumana procumbens*) roste na Moravě jen u Moravského Krumlova a na Pavlovských vrších. Jedna z velmi bohatých populací tohoto druhu se nachází na jihovýchodním svahu Svatého kopečku.

3 Svatý kopeček leží u východního okraje Mikulova. Na vrchol kopce vede barokní křížová cesta s 15 zastávkami. S výstavbou barokního poutního kostela sv. Šebestiána se začalo v roce 1623, sousední zvonička byla postavena roku 1631.

4

zu Berberidion, hlavně mahalebku obecnou (*Padellus mahaleb*) a hlohem jednosemenným (*Crataegus monogyna*). Převážně kulturní les, který kryje více než polovinu rezervace, je z části tvořen stanovištně málo vhodnými dřevinami. Převládá jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*), časté jsou výsadby borovice černé (*Pinus nigra*), dubu letního (*Quercus robur*) a javoru mléče (*Acer platanoides*). V dolní části jihovýchodního svahu je hojný trnovník akát (*Robinia pseudacacia*) a pajasan žláznatý (*Ailanthus altissima*); oba druhy pronikají i na sousední suché trávníky v horní části svahu. Zbytky původní perialpidské bazifilní teplomilné doubravy asociace Corno-Quercetum s dubem pýřitým (*Quercus pubescens*) zůstaly zachovány jen na malé ploše nad vinohrady na jihovýchodním svahu. Svatý kopeček představuje jednu z nejbohatších lokalit záraz a zárazovek v České republice, jichž zde roste sedm druhů, mj. zárazovka písečná (*Phelipanche arenaria*) a záraza šupinatá (*Orobanche artemisiae-campestris*). Pozoruhodné je i druhové bohatství violek, kterých zde roste jedenáct druhů a nejméně pět kříženců; na suchých trávnících je hojná violka obojetná (*Viola ambigua*). V letech 1992–2002 bylo v rezervaci zaznamenáno 405 druhů a kříženců cévnatých rostlin, ze zvláště chráněných (celkem 28) ještě

devaterka poléhavá (*Fumana procumbens*), hvězdnice chlumní (*Aster amellus*), divizna brunátná (*Verbascum phoeniceum*), dřín jarní (*Cornus mas*), chrpa chlumní (*Cyanus triumfettii*), kavyl Ivanův (*Stipa joannis*), koulenka prodloužená (*Globularia bisnagarica*), kozinec rakouský (*Astragalus austriacus*), k. vičencovitý (*A. onobrychis*), lomikámen trojprstý (*Saxifraga tridactylites*), modřenec tenkokvětý (*Muscari tenuiflorum*), okrotice bílá (*Cephalanthera damasonium*), oman oko Kristovo (*Inula oculus-christi*), ožanka horská (*Teucrium montanum*), plamének přímý (*Clematis recta*), pryskyřník ilyrský (*Ranunculus illyricus*), sinokvět měkký (*Jurinea mollis*), sněženka podsněžník (*Galanthus nivalis*), třemdava bílá (*Dictamnus albus*), zlatovlásek obecný (*Linosyris vulgaris*), zvonek boloňský (*Campanula bononiensis*) a z. sibiřský (*C. sibirica*). Ze vzácných hub zde byla sbírána prašnatka kořínkatá (*Gastrosporium simplex*).

ZVÍŘENA Společenstva stepních bezobratlých zahrnují např. hojnou kudlanku nábožnou (*Mantis religiosa*), ploskoroha pestrého (*Libelloides macaronius*) a jasoně dymnívkového (*Parnassius mnemosyne*). V květnu a červnu lze často pozorovat létající roháče obecné (*Lucanus cervus*) i chrousty obecné (*Me-*

lontha melolontha). Nejčastěji pod kameny a ve skalních štěrbinách se zdržuje pavouk skákavka rudopásá (*Philaeus chrysops*). Mezi pozoruhodné pavouky patří i slíďák slunomilný (*Alopecosa cursor*) a slíďák bradavčitý (*A. solitaria*). Rezervace je v České republice jedinou lokalitou mediteránní cedivky Erberovy (*Amaurobius erberi*) a západníce Mildeovy (*Cheiracanthium mildei*), jakož i pannonské plachetnatky trpasličí (*Lepthyphantes nanus*). Po mnoha letech zde byl potvrzen výskyt jihoevropské stonožky strašníka dalmašského (*Scutigera coleoptrata*). Ve větvích kaple hnízdí několik párů kavek obecných (*Corvus monedula*). Opuštěný lom na severním okraji rezervace obývá jeden pár výrů velkých (*Bubo bubo*). Vyskytuje se zde také ještěrka zelená (*Lacerta viridis*) i užovka hladká (*Coronella austriaca*).

LESNICTVÍ Lesní porosty byly koncem 19. století obnoveny uměle, často za použití nevhodných dřevin. Jsou zařazeny v kategorii lesů zvláštního určení a zároveň i v kategorii lesů ochranných na exponovaných stanovištích. Do roku 2009 se plánuje pouze zdravotní výběr a odstraňování nevhodných dřevin, zejména trnovníku akátu a pajasanu žláznatého, jakož i pomístné prosvětlení porostu, jež by mělo podpořit přirozené zmlazení.

VYUŽITÍ V minulosti bylo území intenzivně využíváno, pravděpodobně jako pastvisko. Po ukončení pastvy některá místa zarůstají křovinami, které bude třeba odstraňovat, stejně jako trnovník akát, kustovnici cizí a pajasan žláznatý. Suché trávníky na hřebeni jsou v posledních letech udržovány občasnou sečí.

V roce 1816 byl na severovýchodní straně vrchu v sousedství dnešní rezervace otevřen kame-nolom. Těžba v něm byla zastavena až počátkem sedmdesátých let 20. století.

Území Svatého kopečku bylo od konce 19. století parkově upraveno. Z té doby pocházejí např. výsadby šeřiku obecného (*Syringa vulgaris*), který se dnes v rezervaci chová jako invazní dřevina.

5

6

Rezervace trpí nadměrnou návštěvností, která je spojena s chůzí mimo cesty, což zvyšuje nebezpečí eroze.

HISTORIE A KULTURA Na vrchol kopce vede barokní křížová cesta s 15 zastaveními, postavená v letech 1626–1723. S výstavbou barokního poutního kostela sv. Šebestiána se začalo v roce 1623, dnešní podoba na půdorysu řeckého kříže nabyt po požáru v roce 1672. Sousední zvonice byla postavena v roce 1631. Asi 300 m od kostela směrem k severovýchodu se v mlékém sedle nachází kaple Božího hrobu. Každoročně od roku 1784 se první zářijovou nedělí koná na Svatém kopečku pouť k Černé Madoně mikulovské.

BIBLIOGRAFIE 68, 135, 138, 139, 205, 383, 745, 791, 946

MAPA ÚZEMÍ strana 780

4 Kavyl skalní (*Stipa eriocalis*).

5 Brouvec ovocný (*Gastropacha quercifolia*) připomíná v klidu shluk suchých listů; v rezervaci je vázán na porosty slivoní trnitých.

6 Kosatec písečný (*Iris arenaria*).